

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Рада молодих учених Університету Ушинського

Історико-філологічний факультет

Кафедра всесвітньої історії та методики її навчання

«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»

12 березня 2026 року

Збірник матеріалів

Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

Одеса, 2026

УДК: 930.2 + 930.85 + 94

DOI: <https://doi.org/10.24195/HistoricalStudies2026>

*Рекомендовано вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 13 від 30 квітня 2026 р.)*

Рецензенти:

Покась М. С. – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Атаманюк З. М. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти та молодих учених: збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Одеса: Університет Ушинського, 2026. 142 с.

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої дослідженню наступних концептуальних питань сучасної історичної науки: історія Стародавнього світу та Середніх віків, історія Нового часу, проблеми новітньої історії та сучасності, Історія дипломатії та міжнародних відносин, історія війн та військової справи. А також матеріали в сфері методики навчання історичних дисциплін в закладах освіти, що значно розширює дослідницькі межі.

Матеріали, подані у збірнику будуть корисними для науковців, освітян та всіх хто прагне вдосконалити освітній процес та сприяти розвитку сучасної історичної науки.

**«Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти
та молодих учених»**

12 березня 2026 року

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Красножон Андрій Васильович – ректор Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор історичних наук, професор.

Заступники голови:

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», доктор політичних наук, професор.

Кон Олена Олександрівна – декан історико-філологічного факультету ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат філологічних наук, доцент кафедри словянського мовознавства.

Ковальський Станіслав Валентинович – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Члени оргкомітету:

Окорокова Віра Вікторівна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Добролюбська Юлія Андріївна – доктор філософських наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Яновська Лариса Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та методики її навчання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Семко Я. С.	«Суспільство споживання» як концепт-домінанта у творі Фредеріка Бегбедера «99 франків»	61
Терлецька Д. Р.	Становище жінок у Саудівській Аравії на початку XXI століття	65
Хоміна Д. В.	Крах ілюзії братерства та єдності, від соціального контракту Тіто до етнічних чисток	71

Історія дипломатії та міжнародних відносин

Волянський Б. А.	Лібертаріанська політична думка в США у післявоєнні роки (1945-1955 рр.)	76
Ковальський С. В.	Берберські війни в контексті становлення зовнішньої політики США на початку XIX ст.	80
Малога О. А.	Інцидент з фрегатом «Чесапек»: межі британської морської силової дипломатії	84
Набока О. В.	Американська військова операція на Тайвані 1867 р. та початок формування стратегії «малих воєн» США	89
Самофатов М. І.	«Стиснута пружина» протекціонізму: як почалася тарифна війна в Європі в 1925 р.	94

Історія війн та військової справи

Атмажов О. Ю.	Флот королівства Чосон	99
Огорокова В. В.	Інноваційні зрушення у розвитку вогнепальної зброї XIX ст.	107
Рибак О. В.	Стратегічне планування «Гельб» в контексті підготовки до Французької кампанії Вермахту	111
Сотніченко О. В.	Піренейська кампанія Наполеона I (1808–1814)	114

Волянський Б. А.,

аспірант кафедри всесвітньої історії та методики її навчання,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського (м. Одеса, Україна)

ЛІБЕРТАРІАНСЬКА ПОЛІТИЧНА ДУМКА В США У ПІСЛЯВОЄННІ РОКИ (1945-1955 рр.)

Американське суспільство у перші роки після закінчення Другої світової війни перебувало у стані як економічної, так і екзистенційної кризи. З одного боку кейнсіанська модель економічного врегулювання у поєднанні з різким зменшенням державних замовлень підживляли приватну ініціативу, з іншого – злочини радянського і нацистського режимів, а також держ.втручання в життя громадян навіть у ліберальних демократіях перед і під час ДСВ упевнили цілий прошарок американських інтелектуалів у необхідності переглянути ідеологічні орієнтири свого суспільства у післявоєнну добу. Френк Ходоров, Людвіг фон Мізес (представник австрійської школи, у 30-ті роки іммігрував у США), Френк Найт, Френк Маєр, Альберт Джей Нок та ін. виступали за негайне переосмислення американського способу життя і повернення до його витоків – проекту батьків-засновників.

Серед вище згаданих не дармо було багато представників європейської імміграції. Справа в тому, що саме по собі лібертаріанство зародилося в Європі, а популяризував цей напрям політичної думки далеко за межами академічного середовища британський економіст і філософ німецького походження – Фрідріх Гаєк. Його праця «Шлях до рабства» проілюструвала негативні авторитарні і тоталітарні тенденції на Заході, що були пов'язані з все більше зростаючою роллю держави у житті громадянина, в першу чергу, на прикладі нацистської Німеччини, СРСР і Великої Британії, де проживав сам Гаєк [7, с. 4-5]. Видана у 1944 р., вона вплинула на американських інтелектуалів, котрі «втомилися» від «Нового курсу» і інтервенціоністської економічної політики воєнного часу. Робота Гаєка та її сприйняття громадськістю подала сигнал, що постала необхідність розробки нового підходу до формування національної політики. Натхнення для його утворення вони збиралися шукати у батьків-засновників США, намагаючись відтворити немовби ту Америку, котру було забуто у ХХ столітті [7, с. 7].

Тут одразу витікає перше протиріччя інтелектуальної концепції, що згодом назветься «лібертаріанством» – якщо батьки-засновники, в цілому, виступали за централізовану систему державного управління і справедливе, однак суворе, оподаткування, то лібертаріанці захищали ідею максимального відчуження держави від суспільства, зближуючись більше з антиконституціоналістами на кшталт Брута [3, с. 106]. Таке протиріччя вказувало на принципово новий підхід і не дивлячись на те, що самі лібертаріанці все ще називали себе «класичними» або «старими» лібералами, однак в їх позиціях все більше простежувалися не просто концепція держави як вимушеного зла, але як зло, котре необхідно здолати (*англ. laissez-faire*). Таким чином, лібертаріанство ставало вже не стільки відгалуженням лібералізму, скільки ще однією ідеологією, що увібрало у себе як ліберальні, так і консервативні основи.

Острах перед зростаючим впливом СРСР і його сателітів після ДСВ [2] теж робив свою справу, спонукаючи шукати альтернативу соціалістичному дискурсу на протилежній стороні політичного компасу, а перемога над фашистськими режимами тільки стверджувала правоту вибору на користь радикальних ліберальних перетворень, оскільки, як і країни соц.табору, ультраправі режими в Європі у 30-40-х рр. ХХ ст. тяжіли до колективізму, котрого так боялися самі лібертаріанці.

Таким чином, можна стверджувати, що причинами формування лібертаріанських настроїв в середовищі американських інтелектуалів стали неприйняття тоталітаризму в усіх його проявах; жах перед злочинами Третього Рейху та СРСР; негативне ставлення до державного врегулювання, котре було пов'язано як зі спробою подолати наслідки Великої депресії, так і з воєнними потребами, а також ненависть до колективізму як такого і возвеличення індивідуалізму, що, частково відповідало рисам особистості мислителів лібертаріанського напрямку.

Тепер перейдемо до безпосереднього розгляду напрямів американської лібертаріанської думки на момент 1945-1950-х рр. Один з них, що представлений, переважно, журналістами [7, с. 11], виглядає радше як реакція на «Новий курс», а не презентує самостійну політичну концепцію. За приклад можна взяти роботу Гарета Гарретта [7, с. 11] «The Revolution Was» [6]. У ній автор критикував перш за все моральні аспекти політики Рузвельта, вважаючи, що останній не рахується з Конституцією і готовий піти на все задля досягнення своїх намірів [6, с. 48]. Варто сказати, що ці слова мали рацію, адже Ф. Рузвельт дійсно намагався занадто сильно збільшувати свої президентські повноваження. Так, до прикладу,

можна згадати Законопроект з розширення складу Верховного Суду США [1]. Цим актом Рузвельт намагався відправити у добровільну відставку всіх суддів старших 70 років. У разі відмови, їм повинна була надаватися «підтримка» у кількості одного додаткового судді. Таким чином, Рузвельт намагався встановити контроль за Верховним Судом, адже останній доволі часто гальмував реформи президента, однак ініціатива провалилася у Сенаті [1].

Ще одним представником «реакціонерів» можна назвати Джона Т. Флінна, автора «As We Go Marching» (1945) [7, с. 11]. У своїй книзі він пішов далі Гарретта і порівняв «Новий курс» з німецьким націонал-соціалізмом та італійським фашизмом [7, с. 11]. Автор стверджував, що збільшення бюрократичного апарату і посилення його повноважень, а також будівництва економіки на військово-промисловому комплексі через державні замовлення за гроші, що були отримані через збільшення державних боргів; постійні економічні інтервенції; участь у Другій світовій війні в більш пізній час підтверджує той факт, що США все більше рухаються у бік фашистських режимів [5, с. 250-252]. Дж. Флінн, таким чином, вважав, що для вирішення проблем Великої депресії, спричинених недоліками капіталістичної моделі економіки потрібно шукати альтернативи не у авторитарних системах, а в межах класичного ліберального підходу зі збереженням основних політичних свобод [5, с. 257].

Варто зауважити, що цих діячів, в першу чергу, як журналістів, цікавила саме зовнішня політика США [7, с. 11], тому на всі процеси у своїй країні вони дивилися саме через її призму, виступаючи з позицій ізоляціонізму [10, с. 743]. Куди більш глибокі погляди на проблему облаштування суспільного устрою мав Альберт Джей Нок, найбільш відомий за свою автобіографію «Memoirs of a Superfluous Man» (1943)[7,с. 11-12]. В своїй роботі «Our Enemy, The State» (1935), він стверджував, що державна влада не здатна робити бодай щось «ефективно, економічно, безкорисливо або чесно» [8, с. 194]. Він критикував процес збільшення її повноважень, але вважав його невідворотнім [8, с. 207]. У висновках, А. Дж. Нок наголошував на парадоксальній природі держави – покликана захищати справедливість, свободу і безпеку, вона робить все навпаки, ускладнюючи для людини процес досягнення такого роду цілей [8, с. 196]. Єдиним виходом з цієї ситуації автор вважав об'єднання просвічених однодумців у інтелектуальну мережу під назвою *Залишок* (англ. **Remnant**) [7, с. 12], оскільки на пробудження широких мас населення годі було сподіватися – вони були приречені, на його думку, опинитися під контролем колективістських тенденцій [7, с. 12].

Працями Нока надихалися наступні покоління лібертаріанців. Зокрема, унітаристський священик Едмунд Опітз; консервативні журналісти Рассел Кірк і Джон Чамберлейн; політолог, письменник і засновник у 1955 р. консервативного журналу *National Review* Вільям Френк Баклі-молодший та ін [7, с. 12]. Останній став відомим, також, завдяки своїй праці «God and Man in Yale» (1951). У ній автор, через призму системи освіти Єльського університету, демонструє наявні протиріччя між декларованою державою свободою слова з одного боку, і наявним обмеженням останнього в університеті через толерування радикальних лівих елементів у стінах навчального закладу [4, с. 136-137]. В.Ф. Баклі, по суті, демонструє на прикладі Єльського університету, як соціалістичні ідеї можуть знищити будь-яке суспільство через відсутність діалогу між членами останнього і директивністю управління, що призводить до економічного занепаду [4, с. 189-190].

Можна сказати, що переживання з приводу можливої диктатури в американському суспільстві штовхало деяких інтелектуалів консервативного гатунку шукати порятунк в ідеалах класичного лібералізму, котрий, переходячи на політичну та історичну реальність США призводив до руху у бік антифедералізму [9, с. 89-90]. Таким чином, на проаналізованому етапі американські лібертаріанці, з одного боку, намагалися розказати суспільству про наявні вади «Нового курсу» і режиму управління під час війни, але з іншого, вони пропонували альтернативу у вигляді повної мінімалізації присутності держави на всіх рівнях суспільства, вказуючи на очевидні проблеми суспільства. Втім, як і радикали зліва, лібертаріанці бачили рецепт відновлення не у реформації, а у деконструкції з подальшою заміною. Їх гострий запал був направлений як на лівих, так і на систему, що зжила себе і не може бути відновлена ніяким способом. Таким чином, можна також стверджувати і те, що до своєї «ліквідації» консервативного способу життя американського суспільства 50-х рр. ХХ ст. приклали руку не тільки прогресивістські сили, але і представники з радикального правого табору.

Література

1. FDR announces “court-packing” plan. *History. This Day in History*. 09.02.2010. URL: <https://www.history.com/this-day-in-history/february-5/roosevelt-announces-court-packing-plan> (дата звернення: 19.04.2026).

2. Communism Timeline. *History. European History*. 14.12.2018. URL: <https://www.history.com/articles/communism-timeline#Communism-Takes-Hold-in-China-and-Beyond> (дата звернення: 19.04.2026).
3. Bailyn B. *To Begin the World Anew. The Genius and Ambiguities of the American Founders*. New York : Alfred A. Knopf, 2003. 185 с.
4. Buckley W. F. *God and Man at Yale. The Superstitions of "Academic Freedom*. Chicago : Regnery Books, 1986. 240 с.
5. Flynn J. T. *As We Go Marching*. New York : Free Life Editions, Inc., 1973. 272 с.
6. Garrette G. *The Revolution Was*. New York : Dynamic America, 1945. 48 с.
7. Nash G. H. *The Conservative Intellectual Movement in America Since 1945*. Washington : Regnery Gateway, 2023. 509 с. ISBN 9781933859125.
8. Nock A. J. *Our Enemy, The State*. New York : William Morrow & Company, 1935. 209 с.
9. Американська Система Влади. Повноваження і мета. / Т. Д. Лові та ін. Львів : Літопис, 2024. 960 с.
10. Шай Д. Е. *Історія Америки*. 11-те вид. Львів : Літопис, 2023. 1112 с.

*Науковий керівник: Ковальський С. В., к. іст. н., доцент, завідувач кафедри
всесвітньої історії та методики її навчання ДЗ «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

DOI: <https://doi.org/10.24195/HistoricalStudies2026-80-84>

Ковальський С. В.,

кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри всесвітньої історії та методики її навчання
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса, Україна)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2958-4797>

БЕРБЕРСЬКІ ВІЙНИ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ США НА ПОЧАТКУ XIX СТ.

Дослідження ранньої дипломатичної історії США – це не лише історичний екскурс, але й ключ до розуміння генези сучасної американської зовнішньої політики, її морської стратегії та принципів, які визначають світовий порядок. Воно має пряме відношення до актуальних питань національної безпеки, економічної дипломатії та міжцивілізаційного діалогу, роблячи тему не лише науково значущою, а й практично корисною для сучасних міжнародних студій.

Наукове видання

**«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»**

Збірник матеріалів
Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

м. Одеса, 12 березня 2026 р.

Електронне видання. Підписано до друку 01.05.2026 р.
Формат 60 x 90 1/16 Умовн. друк. арк. 8,7
Наклад – 150 прим.